

Nr. 14.
An. V.
1881.

Gherl'a
15/27
Septemb're

Apare in 1/13 si 15/27 a fie-carei lune. -- Pretiul de prenumeratiune pre unu anu e 5 fl, pe unu semestru 2 fl. 50 cr., pentru România si Tierile latine pre unu anu 13 franci — lei noi, pre unu semestru 7 franci — lei noi.

Mixand'r'a.

Novela originală.

Amicului meu J. G. BIBICESCU.

I.

Se intalnisera din intemplare. Se vediuseră întrucât. Si pastrasera unulu despre altulu o nestersa amintire. Era iubire? Nu. Iubirea nu se nasce asié de curêndu. Era dorintia? Nu. Dorintia neimplinita nu lasa in sufletu o sémptire asié de dulce. Era una sémptiemêntu cu totulu deosebitu, cev'a că ace'a ce ne remane dupa-ce am privita unu frumosu tablou, una privelisice marézia, — unu feliu de sémptiemêntu de mirare adêncă care nu se mai pote uitá.

Ela era de două-dieci de ani; ea de siese-spre diece. Amêndoi erău in auror'a vietiei, cându sôrele teneretiei este inca caldu, si, fora se ardia cu caldur'a lui, auresce cu radiele s'ale tôte lucururile impregiurulu nostru.

Ela nu cunoscea din iubire decâtul impresiunea s'a esterna. Ea nu iubise neci odata si realisá acestu idealu: o anima virgină intr'unu corpă virginu.

Ela se numia Constantinu. Ea se numia Mari'a. Constantinu era de talia mijlocă, brunu si palidu. — Purtă barba intréga, o barba fină care-i incungură obrazulu cu o umbra usioră. Cu greu ar' fi potutu dice cinev'a că e frumosu; inse era preste potintia de a dice că e uritu. In chipulu lui era cev'a totudeodata atât de blându si de mândru, o atare resfrângere de desceptatiune, in ochii sei o asié stralucire, o asié vio-

tiune, in apucaturile s'ale o elegantia atât de desevezîta, incât ori-cine se sémptia atrasu spre elu.

Ea era mica, dar' minunata proportionata. Bruna cu ochii mari negri de o nespusa dulcetia. Gur'a mica, buzele rosii că margénulu. Nu era niște grasa, niște slaba, ci de o rotundime armoniosa. Nu potea cenev'a se tréca pe lângă ea fora a o privi, nu potea se o privescă si apoi se o uite. Unele persoane si unele lucruri au darul deosebitu de-a ne lasă in minte si in anima o imprezire pe care timpulu nu-o sterge. Cându diu'a apare si sôrele si adierea resipescu căti'a, remână atérnati de ramurele copaciloru căti-va norisiori albi, cari plutescă că unu fumu usioru pe de-asupr'a campelei. Ast'feliu suntu si amentirile nôstre; tempulu trece si le sterge, numai căte-va dintre ele remână si plutescă pe de-asupr'a ruinelor trecutului.

Se intalniseră la siosea, intr'o di de Maiu. Ela era singuru si se preambă visatoriu. Ea era cu mam'a sa si cu căte-va prietene. Mam'a sa mergea in urma cu o dómna betrana. Ea mergea inainte cu alte două fete totu căm de vîrst'a sa.

Constantinu, care cunoscea pe aceste fete, le salută trecându, si, fiindu-că intîlnise pe mam'a loru la un'a din rudele lui, se opri că se-i presinte salutarile sale. Dómna betrana lu presintă mamei Mariei si apoi Mariei care se apropiase. Constantinu merse căti-va pasi cu dînsele si apoi plecă.

— Frumosa feta, i-si dicea elu intoreându-se spre orasii.

— E bine, acelu teneru, se gândia Mari'a, care 'lu urmă unu momentu cu ochii, si se grabi se vorbescă

de altu-cev'a. — — Constantinu intalnì la intrarea Podului Mogosioei doi din prietenii sei si se intorse cu dênsii, fora a se mai gândi la Mari'a.

Mari'a 'si reluà convorbirea inceputa, fora a se mai gândi la Constantinu.

Flórea pe care a scuturatu-o vîntulu dela amédiadi, si care se deschide la sôre, î-si aduce ôre aminte de picaturile de róua ce au recoritudo in timpulu noptii.

Inse sér'a, cându fù singura in odaia s'a, dupa-ce tòte scomotele din casa incetasera, si se regasi façia in façia cu cugetarea s'a, vesel'a fêta se pusè pe gânduri. Fora a sci ce sémtia, era ingrijata. Unu tainicu doru se nascuse in sinulu seu. Ea se desbracá incetu, si, pe cându, cu umerii si braçiele góle, desfacea inaintea oglindei, frumosulu seu Peru care curgea că o unda intunecosa pe marmor'a luciosa a spiteloru, gândulu seu se intorcea spre tenerulu pe care 'lu vediusè la siosea si ea murmurà: „Ce reu 'mi pare că n'a statu mai multu!“

Se desbracà neobicinuitu de incetu, cu ochii perduți intru-o adûnca visare. In sfîrsitu se culcă; multu tempu inse nu potu inchide ochii si suspiná. Nóptea visă că tenerulu dela siosea jucá cu dens'a si-i cercá o flóre pe care o portá la sinu. Ea i-o dedea. Cându se desceptà, 'si adusè aminte de visu: „Ce nebuna suntu dîse ea, déca me gândescu la asemene lucruri!“ Si nu se mai gândi.

Inse cându spiritulu nostru incetéza de a se gandi la unu lucru care ne-a ocupatu, sufletulu urméra o lucrare in umbr'a lui tainica si amentirea remane cu atâtua mai viua cu cătu e mai puçinu atinsa.

Constantinu se intorsese si elu acasa. Desf era tardu, nu-i era somnu. Luà una carte si incepù se ceteasca. Plecatu pe mésa sub lumin'a lampei, cu fruntea intre mâni, elu urmá cu bagare de séma sirurile negre ce se intindeau regulate pe paginea alba a cartii, si intorcea foile, un'a dupa alt'a. Inse dupa unu patrariu de ceasu, elu vediu că nu intielesesè nimicu. O umbra venisè se se puna intre carte si ochii sei, — umbr'a gingasia a fetei pe care o vediusè la siosea. Si elu remasè astu-feliu o diumetate de césu, visându si intrebându-se despre ace'a ce observáse in ea mai deosebitu. Nu gasi nimicu si se culcă miratu si ingrijatu. „Ar' crede cine-va că sunt amoresatu“, se gandi elu si adormi. — Visă ca Sultanulu se impacà cu Rusia si numia pe Gorciakoff mare-viziru, si candu se desceptà amintirea fetei intalnita la siosea, alu carei'a nume nu-lu sciá, disparusè eu totulu din gândurile sale.

Intr'o scrisore adresata de Constantinu chiar' in ace'a dì unui prietenu, gasimu unu feliu de portretu alu sufletului seu:

„Amu resémittu ieri o sensatiune cu totulu noua. Intênlisemi la siosea o feta, care mi-a fostu presintata fora că se o fi gasitudo de o frumsetia deosebita. Era cu alte doue fete care 'mi parura multu mai frumose. Era mica; avea ceva copilarescu in tòta persón'a sa.

N'asuu poté se spunu cu sicurantia déca ochii i-i suntu negri séu albastri. Mi se pare că suntu negri. Amu gasitudo frumusica, nimicu mai multu. Amu petrecutu-o tóta diu'a fora a me gandi la dêns'a, si numai sér'a, cându m'am regasitudo singuru, amentirea ei m'a cuprinsu deodata, cu o staruintia care m'a pusu intr'o adeverata mirare, si unu momentu m'am intrebatu seriosu déca nu suntu inamoratu de dens'a. Amu vrutu se cetescu. In zàdaru. Mi-a fostu peste putintia se-mi deslipescu cugetarea dela ace'a amentire care 'mi cuprinsese cu totulu anim'a. Din fericire, adi deminétia m'am desceptatudo fora gânduri pembe, si 'ti scriu forte liniscitu, cu anim'a forte sanetosa. Inse, ti-o spunu intre noi, tare mi-a fostu frica. Si acum me miru de mine insu-mi. Ciudata fintia e si sufletulu nostru, că si marea, elu are furtune trecatore, in urm'a caror'a se légana din nou mai liniscitu, sub unu ceru mai albastru.

Constantinu ar' fi potutu se adauga ca sufletulu nostru, că si marea, are furtunele s'ale interne, care lasa suprafaçia neturburata si se rescolescu multu tempu in adêncime inainte de a se aretă afara.

II

Timpulu trecu. Constantinu plecà la Paris pentru că se-si sfîrsiesca studiele. Mari'a plecà la Jasi, unde mam'a s'a era chiamata de nesce interese mari. — De cându se intalnisera la siosea, nu se mai vediura.

Doi ani trecuta.

In timpulu acestoru doi ani, unulu si altulu facura cunoscintie noué. Mari'a, care devenisè o frumosa fêta de optu-spredieci ani era in tòta florea ei si forte admirata. Multe mâni tremurara in mâna s'a in vîtejulu valsului. Dar' nisi unulu din acei frumosi teneri cari se adunau impregiuru-i, cari s'ar' fi credutu fericiti de a-si pune vieti'a la picioarele s'ale, nu facura se bata mai iute anim'a s'a. Mai multe propunerii de casatorfa se adresara mamei s'ale. Ea nu refusà. Ceru numai a se gandi. „Nimicu nu me grăbesce“, respunde ea. Mam'a s'a, care fusesè nenorocita inca in casatorfa, nu o siliá si credea ca era bine se ascepte că anim'a s'a se otarésca, fiindu sigura că Mari'a nu va alege de cătu unu barbatu demnu de dens'a.

Intr'o séra inse, erau singure, in salonu, unde lamp'a si unu policaudru cu cinci luminari aruncáu o viua lumina; ea voi se afle care suntu cugetarile s'ale. Refusurile ei successe o faceau se se mire, si se intrebâ cu ingrijire déca Mari'a n'are vr'o iubire ascunsu pe care nu cutezase se i-o destainuiéscă.

Se intorsesera dela balu. Mari'a era in picioare inaintea oglindei, si-si scotea o corona de flori albastre pe care o avea in Peru. Era incantatore astufeliu, cu braçiele pe diumetate góle, cu corsagiulu deschisu patratu si lasându a se vedé prin albulu danteleloru rotundimile peptului. Ea purtă o rochia lunga de tulpanu albu impodobita cu buchete de flori albastre că corona

ce avea in peru si la sinu unu buchetu albastru, că florile dela rochia.

— Mario, dîse de-o data mam'a, care o admiră in tacere si stându langa soba. Scii ca mane trebue se dau unu respunsu matusiei d-lui Steleanu. Ce se-i spunu?

— Spune-i totu ce-i voi respunse fêt'a fora a intórc capulu, si scotiendu-si corón'a, o pusè pre mésa, incepui apoi a'si drege perulu ce se desarangiase pucinu in aprinderea jocului.

— Suntu doi ani decându i-i dai necontentu a cel'asi respunsu.

— Déca de doi ani n'am se respundu altu-cev'a.

Si intorcându-se incetu, Mari'a se apropiă de mama s'a.

— Asculta, mama, dîse ea cu ace'a blandétia lingusitória a copilului care vrea se céra cev'a si care e securu ca va dobândi. Nu-mi mai vorbi de casatoria. Sunt asié de fericita cu d-t'a.

— Inse trebue se te mariti.

— Oh! me voiu maritá, dîse ea cu unu surisu farmecatoriu. Dar' mi inchipuescu casatorfa astu-felu. Mi se pare că trebue se fia unirea sincera a dóue animi care se credu facute un'a pentru alt'a, care despartite a-pira un'a la alt'a, si care odata intrunite nu mai facu decâtun'a. Spune. E vin'a mea déca toti acesti domni, cari gasescu ca sunt frumósa, n'au reusit a produce asupra-mi nici cea mai mica impresiune? Nu-i oprescu.

— Mario, dîse mam'a luându-i mânilo si privindu-o in fața cu ace'a ingrigire parintesca care face că vocea se tremure, iubesci pe cinev'a?

— Eu? facu copila cuprinse de mirare. Si apoi de-o data deveni seriósa, si remase unu momentu gânditore. Caută in adâncul cugetarei si alu animei sale. In sinceritatea s'a de copila naiva si curata, ea nu voia se mintia, si inainte de a respunde, i-si cercetă conștiintă.

— Nu iubescu pe nimeni, dîse ea in sférșitu, si me plangu. Vedi o multime de tineri, frumosi, descepti, invetiati, plini de spiritu, bine crescuti si avuti, trecându inainte-mi fora că vre-o data se fi avutu dorint'a de a mai vedé pe vreunulu din ei. Candu voiu iubí pe cine-va, ti-o voiu spune indata si vei benecuventă pe copii tei.

Mam'a atrase pe feta pe sinulu seu si o sarută.

— Scumpu angeru, dîse ea mangaiandu-o, ai dreptate. Nu te maritá decâtă atunci cându vei iubi si vei fi iubită. Iubirea cresce, dar' nu se nasce in casatoria. Ori-ce se va intemplă, ne remane celu puçinu amintirea unoru dile fericite!

In timpulu acest'a, Constantinu era la Parisu, si 'si sférși studiele cu stralucire. Muncisè multu si petrecusè puçinu. Prietenii sei povestiau că o artista renomita dela un'a din cele de-antai scene ale Parisului 'lu onoráse cu favorurile sale. Unii diceau că-lu intalniseră séra la padurea Bulonie cu ace'a artista care era forte frumósa si balana, cu ochii albastri. O iubiá elu? Séu nu era decâtă un'a din acele legaturi

trecătoare care nu lasa decâtă una amintire confusa in anim'a omului, amintire amestecata de amaratiune, căci e raru că aceste legaturi, atâtă de stralucită incepute, atâtă de dulce urmate, se se sférșiesc altu-feliu decâtă într'unu modu tristu. Amantii se parasescu certati, dupa o tradare séu din obosela. Se legasera, fora a se iubi, prin unu felu de caldura a sémuriilor, pentru a umplé unu golu alu sufletului, si fia-care 'si sémte sufletul mai golu cându se parasescu si adesea le pare reu că ce'a ce dorisera s'a intemplatu.

Inse ori-cum ar' fi fostu iubirea lui Constantinu pentru artistă, ea nu-lu oprisè cátu-si de puçinu in studiele s'ale; se-ar' poté dice că elu afăse in ace'a legatura unu felu de linisce a spiritului, care 'lu impinsese la munca.

Indata-ce fù licentiatu, elu se grabi a-si regulă afacerile si plecă. Parasi Parisulu fora regrete. Era fericitu că se intorcea in tiéra.

— Pari a fi mai veselu decându te pregatesci de plecare, i-i spuse unu prietenu.

— Cum se nu fiu? respunse Constantinu. Suntu doi ani decându nu mi-am vediutu parintii, locurile unde m'am nascutu, unde am crescutu, unde anim'a mea s'a deschis la fericirile si la chinurile vietiei. Mi-e sete de aerulu patriei. Am trebuintia se audu vorbindu romanesce, sub ceriulu Romaniei. M'am saturat u de casele frumóse, de teatrele, de gradinele, de monumintele maretie ale Parisului. Mi-e doru de tiéra, de casele mici si de noroiele din Bucuresci.

Elu plecă si, fora a se oprí pe drumu, sosi la Bucuresci, unde fù primitu cu bucuria. La trei septembani, dupa sosire, fù numit u pliuont la un'a din secțiunile civile ale Tribunalului de Ilfov.

(Va urmă)

FRÉDÉRIC DAMÉ.

MANDRULITIA DULCE FLÓRE.

Mandrulitia dulce flóre
Nu fii trista gânditóre,
Ci fii vesela, voiosa
Că esti juna si frumósa!

Mandrulitia ochi de dina
Haid' cu mine in gradina
C'acolo e iérba verde
Unde gandulu tî-s'a perde.

Se vedi fluturii cum sbóra
Cá fantas'a usiora
De pe-o flóre pe-alta flóre
Adhiati de-o dulce bóre.

Se vedi rosele 'npupindu
Si natur'a suridiendu
Cu unu farmecu rapitoriu
Cá si lun'a pintre nori!

Se vedi dilnic'a minune;
Santulu sóre cum apune
Aurindu in urm'a lui
Orisontulu ceriului,

S'audi vîntulu cum oftédia,
Par' că plange lacremédia
Cá si anim'a in mine
Cându m'ajunge doru de tine!

Si zefirii cum suspina
Cu-o suflare dulce lina
Că-si sufletu-mi aprinsu
De amorula teu nestinsu!

Se vedi ceriulu plinu de stele
Că si-o mare de margele
Brilianta stralucinda
Cu privirea ta cea blânda!

Se vedi lun'a argintia
Cu ee doru si bucuria
Ti-a tramat-a s'a zimbire
Prin a roseloru lucire!

Se vedi ceriulu steleloru
Cum straluce plinu de-amor
De amoru ceresecu, curatu
De luceferi descantatu!

Se vedi clotia cea cu pui
In ocolulu ceriului
Cum iubescu puii sei
Cătu de mândra-i intre ei!

Dar' se vedi luceferii
Cum suridu că angerii
Că cei angeri mitutei
Ce-mi suridu din ochii tei!

Si se vedi tu diorile
Cum saruta florile
Desvalindu-si hainele
Aretandu-si tainele.

Se vedi draga . . . oh dar' vina
Că acolo in gradina
Lângă-olalta de-omu siedea
Doinne multe vomu vedea!

Mandrulocu 30/2 1881

IONU TRIP'A.

TATAR CUTI'A.

Tatar cuti'a, numita altumintrelea si Tatar cuti'a¹⁾ este o specie de bostanelu turcescu, care arareori cresce mai mare ca unu Maru-domnescu. Frunzile, vitiele si flórea Tatar cutiei semena intru tóte cu a bostanului de rându.

Tatar cuti'a o intrebuintiazza Româncele că lécu in contra „Tatar cei“ si a „Gâlciloru.“

„Tatar cea,“ dupre cum spunu Româncele, e unu feliu de buba fórtă periculósa, care se face pe corpulu ómeniloru si mai alesu la capu, urechi, pecioare, genunchi, subsuóra si pe pântece si care uneori cresce cătu o franzola de mare. Ea, dice că se face mai alesu din diochiu. Cându incepe ea a se face dice că sbocotesc si se bate ca unu orariu, si daca atunci póté cine-va s'o descante, apoi ea indata se 'ntórcă si se perde.²⁾

Descantatórea, care voiesce se 'ntórcă „Tatar cea,“³⁾ ie intr'o di de secu, precum Lunii, Mercuri și Vineri, o Tatar cutie si dându c'unu cutitul său c'unu fusu asupr'a ei incrucesiu o descântă rostindu urmatoriulu descântecu:

¹⁾ Cihac. Diction. daco-rom. tom. II. p. 405.

²⁾ Dupa spus'a mai multoru Românce.

³⁾ Eu credu că acést'a buba trebue s'o fi avutu mai antâi Tatar ii, carii, dupre cum prea bine este cunoscetu din istorie, au avutu in tempurile cele vechi fórtă multu de lucru cu Români; si dela densii său umplutu apoi Români. Numarul Asia imi potu eu explica numirea acestei bube rele. Nu dieu insa cu positivitate, póté că originea ei să fie si alta.

Tu feta
Tatarca!
Nu veni ardiendu
Pârjolindu
Si sagetându
Nu veni infocata
Inbujorata
Si inspaimentata.
Nu veni spariosa
Cu limb'a scosa,
Cu dintii rinjiti,
Cu ochii bolditi!
Eu te rogu si te poftescu!
Se te iei pe drumu negru
Se te duci la mór'a negra,
Cacolo te ascépta
Copii cu més'a 'ntinsa,
Cu bratiele deschise,
Cu patulu asternutu.
Acolo să siedi,
Acolo se ospitezi,
Acolo se te opresci
Acolo să te odichnesci
Sanetosă
Si voiósă!
N. să remâne curatu
Si luminatu
Ca sôrele 'n seninu,
Curatu, Aminu!
Dela mine descanteculu
Dela Ddieu sfantulu Iéculu!

Dupa-ce rostesc descantatórea cuvintele acestea despica Tatar cuti'a in doue, scôte dintr'ens'a matiele, adeca mediul dimpreuna cu simburii, si le pune intr'o tigae la unu locu cu untura de mascuru său cu unu curatu de vaca ca se se prajasca. Dupa-ce se prajesce acestea bine, face din trencsele o alifie, cu care léga apoi Tatar cea.

Daca acum'a acést'a alifie ii sufere, daca Tatar cuti'a ii este celui bolnavu de lén, Tatar cea intr'unu restimpu fórtă scurtu incepe a se albi, a se muia, a se desumflă si a incetă de sagetatu.

In casulu acest'a din urma descantatórea descânta de trei ori pe di căte o Tatar cutie, si anume: deminétia pâna nu resare sôrele, inainte de amédia-di, si sér'a pâna nu apune sôrele, si léga Tatar cea cu mediul Tatar cutiei preparat dupre cum s'a aretat mai susu.

Acést'a o repetiesce descantatórea in trei dile de seeu căte de trei ori pe di.

Daca inse Tatar cuti'a descântata nu-i sufere Tatar cei, atunci se dice ca Tatar cea se'nfrupta, adeca mai tare se rosiesce si mai tare incepe a sagetă si-a junghia.

In casulu acest'a descântatórea intrebuintiazza alte mijloce in contr'a Tatar cei si anume Pasatn, adeca semîntia pisata de Malaiu-meruntielu (lat. Panicum miliaceum. L. germ. die echte Hirse! Sfecia rosia (lat. Beta vulgaris. L. germ. Rundgetrübe, rothe Rübe), si Curechiu său Vérdia (lat. Brassica oleracea. L. germ. Gartenkohl, Kohl). Prin acestea, dice descantatórea, că Tatar cea trebue se se intórcă si să se desumfle.

Dar' daca Tatar cea nici prin acestea plante nu se'ntórcă, ci inca mai tare cresce, arde, sageta, se pune pe dêns'a frundia de Ciumernitia (lat. Datura stramonium. L. germ. der gemeine Stechäpfel) său pele de epure că se se deschida, adeca se căca si se sparga. Ciumerniti'a deschide mai cu séma fórtă de graba si deacea se punu frundie deale sale la Tatar cea.⁴⁾

Alte românce spunu că nunumai matiele Tatar cutiei sunt bune pentru Tatar cea, ci si frundiele

⁴⁾ Dictatul de Ion'a Lipasiu din Siretul.

acesteia. Descantatórea ie adeca o Tatarcutia intréga, o sfarma bine, o mesteca cu frundie de a le sale, o pune ca se se incaldisca bine si dupa aceast'a o pune la Tatarca ca se căoca. Éra dupa ce căoca Tatarca, pune miediu de al una sfarmatu in gura pe-o falie de franzola muiata in lapte dulce de vaca si acestea le pune a poi la Tatarca, care, in urm'a acesteia, in scurtu sparge, se curatiesce si se vindeca.¹⁾

Pentru cei ce capeta Gâlcii, si mai cu séma pentru prunci, se ie o Tatarcutia, se taise dreptu in dôue, se ferbe in lapte dulce de vaca, si dupa aceast'a li se léga de amêndoue partile grumazului, si-asia gâlcele se vindeca.²⁾

Atat'a de-o-cam data despre intrebuintiarea Tatarcutiei că lécu!

In unele parti locuite de Români, nu numai bub'a, despre care am vorbitu mai susu, se numesce „Tatarca,” ci inca si urmatórea planta si anume: Polygonum agopyrum, seu Panicum tataricum, germ. Buchweizen.³⁾

S. FL. MARIAN.

LE'A séu AMORU si ONÓRE.

— Romanu de Elis'a Modrach. —

(Urmare.)

Dlu Darnley nu se potu de ajunsu mirá audiendu numele óspelui seu, a contelui de Mountdeau. — Ore ce voiesce contele cu densulu?

Mirarea lui inse deveni si mai mare recunoscându in conte pre streinulu, acarui socia tenera si frumósa o inmormentáse inainte cu trei ani.

Contele i intinse man'a.

— Te miri că me vedi Dlu Darnley? Eu vedu ca me recunosc!

— Da, da, intielegu; eu caletoriám că Dlu Charlevoord atunci candu m'a ajunsu ace'a lovitura fatala a sortiei. Vinu tocmai din Itali'a unde am petrecutu cei trei ani din urma. Tatalu meu a morit decurêndu si acum vinu că se-mi cercu fic'a. Unde e copil'a mea? intrebă densulu, vediendu expresiunea de adêncă mirare pre faci'a rectorei. Tocmai audii că bietulu doctoru a morit, si aflái că, cas'a unde locuiá mam'a ingriticóre a micutiei mele e góla. Poté-mi-vei esplicá acestu lucru?

Elu se incercă a se aretă liniscitu, dar' frumós'a lui facia deveni palida, buzele ferbinti si uscate, érvócea lui suná aspru si surdu.

— Unde se afla dens'a? repeti elu. Intielegu pre micuti'a — scump'a copilitia a iubitei mele Lea? Amu unu preséntiu reu cu respectu la dens'a. Unde e copil'a mea? tesaurulu animei mele?

Elu vediú că umbr'a intunecósa de pre fruntea rectorei deveni totu mai intunecata si-i apucă braciul.

— Unde e dens'a? dise elu plinu de ingrigire. Dóra nu voiesci a me face se intielegu că e mórtă? Pentru Ddieu dóra nu e mórtă? Eu nu o-am vediutu

¹⁾ Dictatu de Saft'a Rosc'a din Poieni.

²⁾ Dupa spus'a mai multoru Române.

³⁾ Cihac, op. cit. p. 404. — G. Baritiu: Vocabulariu de numele plantelor transilvane, romanescu, latinescu, etc. publ. in Calend. pentru pop. rom. pe an. 1859 Brasovu p. 30.

de candu o parasfi că sugatória inca si debila, dar' cu tóte acestea in decursulu acestoru ani de esiliu indelungatu am portat'o in anim'a mea. Sufletulu meu a flamênditu si insetosiatu dupa dens'a, dia'a si nótpea visám despre ea, parea că are tóte trasurile scumpei mele socii; ea 'mi sioptea in visurile mele cuvinte de iubire cu ace'asi voce dulce si sonora cu care me delectă iubit'a mea Lea. Trebuie se-o vediu. E absolutu imposibilu că se mai suportu o incordare atâtu de torturatória. Dt'a taci inca? E cu potintia că si dens'a se fia mórtă.

— Ba, dens'a n'a morit, response rectorulu. Inca inainte cu dôue luni am vediut'o si ea traiá, erá santeósa, frumósa si fericita. Nu, micuti'a nu e mórtă!

— Apoi spune-mi rogu-te unde este? esclamá contele in cele mai crancene doreri ale impacientiei.

— Nu-ti potu spune. Inainte cu doue luni candu barbatulu Margaretei Dornham a fostu arestatu, am mersu la AschWood spre a o mangaiá si atunci am vediut pre micuti'a. O luai in bracia si contemplandu-o cu placere cugetám că in viétia n'am mai vediutu o facia atatu de mândra si dragalasia. De-atunci nu o-am mai vediutu; mai tardiu inse nisce negotiatori m'a facutu atentu, că Margaret'a nu se aretasé de multu in orasius. Cugetám că e morbósa, me resolvii a o cercetá. Aflându inse cas'a inchisa mirarea mea fù togmai asié de mare, că si a Dt'ale. Barbatulu, muierea, copila disparúra din acestu tienutu, că prin farmecu, fóra de-a lasá cea mai mica urma despre noulu loru domiciliu.

Rectorulu se inspaimentă de impresiunea ce o provocara cuvintele sale. Junele conte recadiu pre scaunu si faci'a deveni atâtu de palida, incâtu cugetá, că umbr'a mortiei s'a reversatu asupr'a ei.

— Dar' ea erá numai o copila, cugetá rectorului pre care tatalu-seu numai de pacine ori a vediut'o in viétia

Elu inse nu intielegea, cumcă acésta copila era testamentulu de mostenire alu repausatei sale soçii — clenodiulu celu mai pretiosu alu contelui — ultimulu restu alu unui amoru, care i erá cu multu mai pre susu, decâtu insasi viéti'a. Elu pronuncià câtev'a cuvinte de mangaiare pe cari inse contele nici nu le luă in consideratiune. Deodata se uită la dinsulu totu cu ace'asi paliditate mortală pre facia.

— Ce nebunia că me neliniscescu! — dise elu. — Cinev'a va scf abuna-séma, unde se afla muierea. Póte că a fostu in perplesitate de bani, de ace'a si-a tienutu in secretu domiciliulu, dar' totusi se va aflá cinev'a care se-lu cunoscă. Decumy'a mai este in viétia atunci de siguru o voi gast.

Ce nebunia că m'am spariatu! Nu am se me temu de nimicu, numai se traiésca!

Dar' cu tóte că in cuvintele lui erá atât'a curagiu si bravura, manile totusi i tremuráu si pre facia-i se poteau bine destinge semne invederate de nelinisce. — Rectorulu adusè vinu, dar' contele nu potea bea, nemicu

nu eră capace pâna nu-si afla copil'a. In pucine cuvinte enară rectorelui istoriculu casatoriei s'ale.

— Dupa opiniunea mea, incheia elu nu me poteam îngrîzi mai bine de micut'a, decâtua lasandu-o sub scutul doctorului.

— Cu ace'a ai lucratu intieleptiesce respunse rectorulu, toti se bucură de iubirea cea mare, ce o nutria densulu catra copila; er' ce se tiene de Margaret'a Dornham, neci déca ar' fi fostu a ei propria nu o ar' fi potutu tracta cu mai multa fragedime si interesu. Ori si ce se va fi intemplatu, despre ace'a te asiguru, că copil'a nu a patimitu neci o lipsa de amórea materna, nime nu se poate grigî de ea mai cu atentiune, despre ace'a m'am convinsu adese-ori.

Me bucuru că me asiguredi in acésta privintia, că-ci incâtu-va sum mai liniscitu. Dar' pentru-ce nu mis'a impartesstu mórtea medicului?

— Nu crediu că se fi lasatu cev'a in urm'a s'a, ce se fi tienutu vre-o amentire despre Dt'a. Unu consangénu departatu ce locuesce în cas'a lui, a ereditu tóte obiectele acestuia. Am fostu recercat u revedu chartiele remase. Dar' nu s'a aflatu o singura notitie baremi, ace'a o sciu positivu; acelea contineau numai conturi cuitate.

Lordulu Mountdean 'lu priviá cu mirare.

— Aici trebuie se fia o ratecire la midilocu, observă densulu, insumi i-am inmanuatu tóte chartiile recerute, ca in casu de necesitate se potu documenta identitatea fiicei mele.

— Fi-mi-va permis u se intrebă că ce contineau acele? intrebă rectorulu.

Firesce — eră at statu meu de cununia, documentulu despre mórtea iubite, mele socii si cartea de botezu a copilitei, afara de ace'a contractulu de invoiala inchiiata cu doctorulu, sunatoriu despre sumele, ce m'am indetoratu a-i-le solvi in totu tempulu, cătu vă fi copil'a sub scutulu lui.

— Asie-dara doctorulu recunosc numele si rangulu si scie adres'a?

— Da, eu nu aveamu neci unu motivu de ale tiené in secretu, ci voiamu numai a impiedecă se nu audia tat'a nemicu despre casatori'a mea, pana ce nu-i voiu impartasi-o insumi in persóna, — sciamu cătu de iute se latiescu astfeliu de sciri si cu ce sensatiune. Mi aducu bene amente unde a pusu chartiele spre pastrare, căci m'am uitatu la densulu.

— Unde le-a pusu? intrebă Darnley. Ca nu le-amu aflatu nicairea.

Elu le incuiase in o laditia mica de stejaru facuta cu arama galbena, carea stă pe unu armariu. Mi aducu de ace'a atâtua de bene amente că si cum o-asiu fi vediu numai eri.

— Atare laditia nu am vediu de locu replică rectorulu. Celu mai consultu lucru este că se prindemu numai decatu si se mergemu la cas'a doctorului in care

acum locuesce eredele seu Dlu Grey, si se intrebam u nu cumva se afla acelu obiectu in posesiunea s'a, eu sum inca deplinu convinsu, că de cumva l'ar fi aflatu mi-ar' fi comunicat si mie.

Numai decâtua merseră la Dlu Grey si-lu aflara acasa. Numele si rangulu óspelui seu 'lu puse in cea mai mare mirare, dar' mai tare flu surprinse scopulu visitei s'ale.

— O laditia mica de stejaru facuta cu arama galbena, dîse elu? Nu, asia cev'a nu posiedu, inse déca veti ave pucina paciintia, numai decatu voi cercă cu deamenuntulu.

A cercatu fie-care scriu, fie-care armariu, in tóte unghiuurile, inse nicairi nu a datu de urm'a laditiei s'a a chartielor.

— Eu amu unu inventariu despre totu ce s'a aflat in cas'a medicului, care s'a luatu a dou'a dî dupa mórtea lui, dise Dlu Grey, 'lu potemu revedé

Acel'a a fostu cetitu punctu de punctu dar' nu contineea neci o amentire despre laditia de stejaru.

Erá lucru afara de tóta indoiél'a cumcă laditia cu chartiile a disparutu.

Ore n'ar' fi cu potintia se le fi datu doctorulu spre pastrare Margaretei Dornham? intrebă contele.

Ba, respunse rectorulu, acést'a nu o credu sub neci o impregiurare. Sciu positivu, că Dn'a Dornham neci nu cunoscea connumele copilei. Mi aducu aminte că o-amu intrebatu odata. Mi respunse că-i unu nume lungu pre care nu-lu poate tiené in minte. De ar' fi avutu chartiile a mână, atunci l'ar fi potutu aflată de acolo. Credu positivu că nu se aflată la dens'a.

Apoi cercără pre fost'a económă a medicului Dn'a Galbraith.

Acéts'a i-si aduse cev'a aminte de laditia că stă de comunu pre armariu si p'ce dens'a o biblia grósa. Ea nu scia cătu tempu nu o-a vediutu inainte de mórtea doctorului, dar' scia possitivu, că de atunci nu o-a mai vediutu.

Apoi merseră la banca presupunendu că pentru mai mare sigurantia le va fi depusu spre pastrare acolo; dar' se insielara si acum.

Chartiele disparură fora urma si atâtua contele catu si rectorulu erău uimitti in gradulu supremu.

— Ele nu au neci o valoare pentru altulu, de cătu pentru mine, dise contele. Acumu bietulu mieu parinte e mortu si nu se vă necajf, daca voi spune la tóta lumea — de va voi se me asculte — istoriculu casatoriei mele. Candu asiu voi se tienu in secretu casatori'a seu nascerea copilei atunci s'ar' poté presupune că cenev'a a furatu chartiele, că se trafice cu densele, dar' fiinduca lucrulu stă altecumu nu pricepu de ce folosu se-i fie cuiu'a acela.

In fine incetara de ale mai cercă si contele se dedică cu tóta poterea reafflarei copilei.

Dupa espirarea catorv'a dile, tóte foile din tiéra contineau istoriculu casatoriei sale si a copilei, disparute

in unu modu atâtu de singulariu. Se asigurau remuneratiuni mari toturor acelor cari voru poté dă cev'a informatiuni despre locuint'a ei. Lordulu nu s'a multiamitit numai cu ace'a că a pusu in miscare tóta polit'a tierei, nu, ci insusi in persóna conducea cercetările si lucrá in ace'a directiune cu energia neobosita.

— Inposibilu că unu barbatu, o muiere, si o copila se dispara de pe facia pamentului fora, nici o urma, se indatiná elu a dice.

O mica radia de lumina ce i s'a aretat u'lu umplu de sperantia, s'a aflatu adeca, cumcă Dn'a Dornham a vendutu unu mobiliariu intregu la unu locuitoriu din orasiulu Wensford sub cuventu că voindu a emigrá intr'unu orasiu indepartat nu-lu pote luá cu sine. 'Si aduce amente că a intrebatu-o de nouu loru domiciliu, dar' au incungjuratu respunsulu. Mai multu nu scia! elu i areta mobiliariulu si lacremi cursera din ochii Lordului afandu intre obiecte si unu léganu de copilu. Densulu 'lu remunerá in abundantia, si apoi 'si puse din nou, tóta nisuintia spre a aflá domiciliulu Margaretei. Cerca la tóte statiunile căilor ferate, dar' in desiertu, in fine 'si continuă scrutările cu de-amenuntulu si in Londr'a, in acestu orasiu giganticu, dar' tóte ostenelele i remasera fora resultatu. Margaret'a Dornham impreuna cu copil'a se parea că au intratu in pamentu.

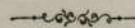
Ce ansa a potutu avé dens'a se se ascunda? se intrebá Lordulu cu o desperatiune. Pentru-ce a dusu cu sine copil'a? Ce intentiune are cu dens'a? Ce scopuri secrete are.

Cumcă numai iubirea cea pasionata catra copila, era unicul motivu alu acelei fapte, nici nu-i trecé prin gandu.

Foile erau pline de apeluri catra Margareta Dornham, că se se re'ntorca la Castledene, său se deé scire despre copil'a de sub ingrigirea s'a. Istor'a se discuta pre totindenea, dar' in butulu toturor cercetarilor eredea contelui de Mountdeau remase nedescoperita.

Lunile se prefacuseră in ani si misteriulu remase ne-patrulsiveru. La inceputu contele era că scosu din minti, dorerea sf amaratiunea lui erău frangatoria de anima. Cu incetulu inse se mai linisce de desperatiunea s'a. Secreturile nu le-au suspinsu nici candu cu totulu. Dupa espirarea aloru 6 luni regulat se repetau anuntiurile de premii si istor'a se reimprospetá in foile publice. Acum devenise deja tem'a de conversatiune cuotidiana. Fiic'a contelui de Montdeau, disparitiunea ei singulara si misteriulu profundu in care era invelita sórtea ei, prestara lumei limbute unu sugetu interesantu de petrecere.

Pre incetu dupa espirare de mai multi ani se convinsera pe deplinu că nu se va mai aflá si că in fine pote fi chiar' mórtă. Amicii cei mai intimi a contelui lu consultara a se casatorf a dôu'a óra. Dupa ani de desamagiri amare, de grigi, si de nelinisce continua, de doreri si desperatiune nespusa, in fine contele fù necesitat a se impacá cu sarbedulu cugetu cumcă incantatorea fiica a multu iubitei s'a Lea a disparutu si a remas percuta pentru densulu in eternu. (Vá urmá)

Stéu'a amicului meu.

Aveamu eu unu amicu... Singurulu amicu fidelu, in care nu me-am insielatu nici odata. Era unu omu iubitoriu de dreptate. Avea multe defecte si slabitiuni si elu că tóta lumea. Dóra acel'a a fostu celu mai

mare defectu a lui ca prea multu iubitá dreptatea si descoperia totu ce avea la anima.

Era sinceru facia de toti si mai bine tacea decat se mentiesca.

Amu fostu unii cari i-amu iertat u'cestu defectu mare, care societatea moderna nu-lu ieră nimenui si l'am iubit pe densulu dupa cum a meritatu.

Era ceva caracteristicu si estraordenariu in omulu acest'a. De-multu nu se vediusé nici unu zimbetu pe buselile lui. Sciea petrece in societatile cele mai vesele sustienendu-si totudeuna ace'asi facia serioasa si posomorita. Lumea credea ca nici nu scie ride. Cu mti de intrebari 'lu agrediau, dar' nimenui nu descoperia caus'a monotoniei s'ale. Eu dia intemplare amu insusirea ca nu-mi pré place a cercá tainele nimenui. Din partea mea potu fi ómenii ori-cumu, — eu trebu prelänga ei cu indiferentia fora de a intrebá pe cinev'a de caus'a veseliei ori superarei s'ale. Guralivulu si fora de ace'a spune la tóta lumea ce are la anima; ér' pe celu mai inchisu 'lu supera intrebarile. — Si fiindu-că pre amiculu meu nici odata nu l'am intrebatu că ce fi-i apasa anim'a desí altmintrea i-i dovedeamu cea mai sincera amicitia, — intr'o séra frumósa de véra 'mi povestii trist'a istoria a vietiei s'ale.

* * *

Iubitulu meu, tu ratecesci cându pre mine me socoti mai bunu decat pre ceialalti ómeni. Si eu sum omu cu defecte căsi alti ómeni, — nici eu nu-su mai intieleptu decat ei. Voi cugetati că eu sum im-petriru si fora sémtiri, pre cându eu sémtiescu cu pa-siune, dara ce sémtiescu nu e din lumea acést'a.

Eu am intratu demultu in scól'a vietiei.

Am fostu sirgintiosu si totusi me temu ca nu am voitu a luá invetiatura din ce'a ce mi-a intinsu vieti'a. Am cunoscetu de timpuriu lumea; si fiindu-că o-amu cunoscetu mi-am pierdutu tóta voi'a de a trai intre ómeni. N'am fostu in stare de a me acomodá legilor societatii moderne. Lumea me socote de unu fantasticu pentru-ca amu creditia si apretiuescu multu religiunea care astadi o contemneza toti. Amu judecatu pre ómeni dupa prescrisale moralei adeverate. Si am trebuitu se-i condamnu. De aici a urmatu că n'am potutu iubi pre nimenea. Si totu de-aici a urmatu ca si pre mine prea puçini me-au iubit. — Dara am avutu incredere firma in mâna provedintiei si in stéu'a mea.

Cea de antâia m'a scutit u'lestă de nedreptatea lumei; ér' a dou'a me-a redicatu acolo unde sum astadi.

Amu fostu preste mesura norocosu. Pe totu te-renulu si in tóte directiunile amu sémtitu poterea unei fintia mai inalta, necunoscuta, care delaturá tóte pede-cile si-mi impliniá tóte trebuintiale — fora se sciu eu in ce modu. Usiurint'a teneretiei adese-ori me-a adusu in impregiurari forte complicate. Altii ar' fi desperatu in starea mea. Pre mine me redicá poterea steliei mele luminósa. Singuru un'a mi-a denegatu sórtea — amorulu adeverat. Macaru ca doriámu furbinte că se potu iubi. Si fiindu ca nu iubiamu semtiamu unu golu in anim'a mea. — Unu golu durerosu, nesupleniveru. Nu erámu cu totulu indiferinte facia de gratiile femeiesci.

Adeverat'a frumsetia si gratia adese-ori m'a incatenatu. Dar' aceste catene se desfaceau indata ce semtiamu ca amorulu meu a aflatu resunetu. Acést'a e cămu siodu dar' e asia.

Cea ce adese ori socoteam a fi amară, nu era decat o aparintia, unu jocu a capriciului omenescu. Cea de antâia imperfectiune ce o observamu in femeia'

pre care socoteam ca o iubescu, me facea ca se me instrainezu de catra ea. Si ani indelungati indesertu amu cercatu pre acea pre care o asi fi sciutu iubi cu amoru adeveratu. Pecatulu a multe descoperiri de amoru 'mi apesa sufletulu. Singuru ace'a me escusa ca totu-de-a-un'a amu mentitu fara scirea mea. Amu studiatu multe caractere de femei, dara nu amu potutu afla ce'a ce amu cercatu si ce credeau ca voiu poté iubi totu-de-a-un'a — castitatea inocentiei. Si fiindu nu o amu potutu astă, anim'a mea nici odata n'a palpitatu mai cu taria. Singuru odata 'mi aducu aminte ca 'mi cuprinsè peptulu unu sântiemêntu mai profundu. Si acel'a a fostu a compatimirei.

Aveam o verisiora, — copila, tenera, blanda si inocenta, pre care o iubiamu multu. Semtiamu ca nu o-asiu puté iubi mai cu fragedime nici déca i-asiu fiata. Si ea tragea la mine cásii cum mi-aru fi fostu feta. Erá intre noi o amicetia adeverata si sincera, si eu credeam ca anim'a ei nu are nici unu secretu pentru mine.

Intru o óra nefericita banuti ceva? Copil'a acést'a me iubia mai cu focu decât se iubescu amicii. Cugetulu acest'a me cutremură. Déca copil'a acést'a me-aru iubi cu amoru!

— Unele impregiurari inse cari intrevenira 'mi resfirară ingrijirile. Érasiu devenit linisit. Ah! dara acést'a linisce semenă cu linisce mormentalului.

Că-ci abdisesemii pentru totu-de-a-un'a de speranța de a fi cândv'a fericit. Trebui se me convingu ca anim'a mea nu e creată pentru fericire.

In resemnatiunea-mi pacinica, golulu ce semtiamu in anim'a mea 'mi devin indatinatu. Si apoi nu m'am gândit mai multu la ea.

Intru-o dupa-amédia di de véra si deam - impreuna cu frumos'a mea verisiora.

Copil'a 'si plecă capulu pe umerulu meu si bucele blonde atinseră fața mea. Vorbiamu multe de tote despre lucruri de tote dilele. Ea se plecă mai aprópe spre mine . . . Eu semtii palpitatea vehementa a animei s'ale; si anim'a incepă a bate mai cu tarie . . . Si din momentulu acest'a mi se deschise paradisulu terestru. Deliciulu pâna aci necunoscuta 'mi cuprindea intréga fientă. Anim'a incepă a-mi palpita cu focu. Inconsciu o trasei cu poterea la sinulu meu. Busele i-se deschiseru si ea siopti cuventulu de vietă si mistuitar: „Te iubescu!“ . . . Cásii cum ar' fi resunatu din ceriu acestu cuventu . . . Ea me imbracisi. Cea de-antâia imbracisiare fù casta că ceriulu fora nori. Cea de-antâia sarutare fù inocenta că salutea ceresca. Nu-ti potu spune cătu erám de fericit in aceste mominte. Benecuventam ceriulu că in fine mi-a succesu a află ce'a ce indesertu am cercatu atât'a tempu: castitatea inocentiei. Anim'a 'mi innotă in fericiri. Numai acumă semtiamu că iubiámu demultu pre Camil'a; că-ci pentru unu singuru surisu alu ei asiu fi datu lumea intréga. Numai acumă amu sciutu cătu fuseli de orbu că nu cunoscui mai antâia amorulu adeveratu, care de atât'a tempu jacea adâncu in anim'a mea si care de atâtea ori se reflectă in privirea dulce si patrundiatore a ochilor ei. Traiámu in o lume noua. In lumea fericirei. — In diu' urmatore trebui se caletorescu. — Dăile dile amu fostu indepartatu. 'Mi parea o eternitate. Dara me nutriá sperantia re'ntórcerei si bucurfa revderei. M'am reintorsu tardiu acasa. Erá o nótpe frumosă.

Lumin'a lunei strabatú prin ferestr'a chiliei mele. Cugetulu că demanetia voi revedea pe Camil'a mea me inveseliá multu. Grabbi a me culcă, că mai curându se-mi tréca nótpea si se mi-se faca diua. Trecându prin laboratoriulu meu observái pre mésa dăou epistole. Un'a era dela bun'a mea mama. O cetsiu la lumin'a lunei. 'Mi respunde la o epistola prin carea o-am fostu incunoscientiatu că fiialu seu e celu mai fericit omu pe lume. — Si ea 'mi dicea ca se sémte cea mai fericita mama pe lume. Ce'alalta epistola era dela Camil'a: o desfaci cu bucurfa curioasa. Cuprinsulu ei era:

„Vere draga! Iérta-mi sinceritatea. Te iubesc că pe unu consangénu cu anima buna. Ce'a ce cugetám a fi amoru era numai unu focu de paie care curându se aprinde, dara totu asié de repede se sì stinge. In urm'a vointiei fatalui meu: mâne me logodescu cu baronulu Frundiescu.“

* * *

Dupa acestea a tacutu. — Ambii ne-am cufundat in cugete perdiendu-ne privirile asupr'a valurilor fugatoare ale apei si asupr'a frundielor cari cadeau la pamant de suflarea rece a vîntului de tómna, — ni s'a facutu séra precându ni-am adusu a-minte că ar' trebui se plecamu.

De-atunci a trecutu căti-va ani. Amiculu meu a disparutu din cerculu nostru. Nimene nu scie ce s'a facutu. Ore intre stelele cari au cadiutu din ceriu in ace'a nótpe de vecinica amintire nu-a fostu si stéau'a amicului meu?

Comunicata prin
LUDOVIC'A. P. POPU.

Gacitura de siacu.

De Valeria Popu.

rie	res	o	ra	tie	le	te	sciu
lu	tia	Dul	do	es	ce	sbor	ti
cu	eu	co	be	ce	Dar	mai	al
a	ru	fu	ce	sa	Dul	Nop	ei
bu	Di	Ce	re	su	lu	lui	Nu
i	vi	mo	ga	cei	re	al	ci
le	sa	co	in	stre	bli	re	dor
resc	a	le	a	toa	Vai	toa	ma-n

Se pote deslegă dupa saritur'a calului.

Terminul pentru deslegare e 27 sept./ 9 oct.

Proprietariu, Editoru si Redactoru respnditoru: Niculae F. Negruțiu.